

Renesančný kruh/Reneszánsz kör

Dagmar Mária Anoca verseskötetéről

Dagmar Mária Anoca (1951) szlovák és román nyelven publikáló költő, prózaíró, műfordító, irodalomtörténész. Születése, élete és munkássága a magyar-román határ déli szélén fekvő, szlovákok által is lakott multikulturális romániai kisvároshoz, Nagylakhoz (Nădlac, szlovákul: Nadlak) kötődik. Művészi kézigye több társával együtt a helyi szlovák irodalmi kör ösztönző környezetében formálódott. Ez a közösség napjainkban a Nagylaki Ivan Krasko Kulturális és Tudományos Társaság szerves részeként, *Ondrej Štefanko Szlovák Irodalmi Kör* néven tevékenykedik. A kör tagjai (mintegy negyven helyi, az irodalmi körhöz kötődő író, költő, műfordító) figyelemre méltó alkotói, fordítói és irodalomszervezői tevékenységét az aradi román író-társ, Florin Bănescu „nagylaki fenomén” jelzővel ismerte el. E fogalom mára az egyetemes szlovák irodalmi közösségben is létjogosultságot nyert. (A költőnőről bővebben lásd: *Barátság* 2017/2. sz., 8919-8921. old.)

Dagmar Mária Anoca önálló kötetei: *Knihy rozlúčok* 1985 (Búcsúzások könyve); *Synonymie* 1993 (Szinonimák); *Kniha stretnutí* 1995 (Találkozások könyve); *Ročné obdobia* 1996 (Évszakok); *Melanchólia* 2000 (Melankólia); *Stratený archetyp* 2014 (Elvesztett archetypus). A *Renesančný kruh* (Reneszánsz kör) című, verseket és prózaverseket tartalmazó kötete Temesváron (Timișoara) a Waldpress gondozásában jelent meg 2017-ben.

Az olvasóban, aki újra meg újra visszatér Dagmar Mária Anoca költészetének szuggesztív, finom szövésű képi és nyelvi világához, abban egyre inkább gyökeret ver az a felismerés, hogy a költőnő eddig megjelent verseskötetei valójában mind a szerelemről szólnak. Mi sem utal erre jobban, mint a bemutatandó kötet borítólapja, melyen Mircea Bâtcă, román

festőművész Orpheusz visszatérése az alvilágból című festményrészlete látható. Ennek üzenete párhuzamba állítható a lírai én tragikus románcával. Az ifjúkori beteljesületlen szerelem miatt érzett csalódás és fájdalom összeforrt Anoca életútjával s költészetének gondolatosságával. Olyannyira, hogy a világot és benne önmagát is e keserű tapasztalatok szűrőjén keresztül szemléli, értelmezi. Ebben az értelemben a szóban forgó kötete is szervesen illeszkedik előző műveihez. Bár a szubjektív érzésekről a hangsúly látszólag áthelyeződik napjaink egyetemes problémáira, a több jelentésréteget hordozó szövegekben rendre felsejlenek az érzelmi veszteségekre történő utalások is.

A kötet címében szereplő „reneszánsz kör” is több jelentésű. Értelmezhető többek között az élet körforgásaként vagy eszünkbe juttathatja akár Leonardo da Vinci híres rajzát, középpontban az emberrel. Ezt a rajzot úgy is felfoghatjuk, mint a humanizmus, az ész, az újkori autonóm ember jelképét, mely összecseng a költőnő életfelfogásával, a világhoz, embertársaihoz való viszonyával. Kifejezi továbbá a festészet iránti rajongását, s egyben az elődei által létrehozott, egykori otthonában személyét körülvevő alkotások tiszteletét. A lírai szubjektum a reneszánsz kör részének tekinti magát, elismeri ugyan a mindenkire vonatkozó törvényszerűségeket, de saját útján kíván haladni. A szerző egyik legkedvesebb motívuma az alföldi rónaság mint a rábizottakat születésüktől halálukig gondozó és oltalmazó Magna Mater.

A kötetet záró prózaversek leplezetlen őszinteségükkel tűnnek ki. Jellemző rájuk a Freudi mélylélektan hatása, a kíméletlen önelemezés. A lírai én alámerül tudatalattija világába, s ez törvényszerűen hívja elő az idő múlásának érzékelését, a belőle fakadó egzisztenciális szomorúságot, aggodalmat, szorongást, a jövőtől való félelmet. A költőnő gyakran használja ennek a tragikus hangulatnak szemléltetésére a szürke színt, mely a hamu, a köd, az öregedés, ugyanakkor a bölcsesség, intelligencia és szépérzék kifejezője is. A szürke szín különböző helyzetekben más és más jelentéseket hordoz azoktól a benyomásoktól függően, melyekhez a lírai szubjektum emlékképei kötődnek. Dagmar Mária Anoca több látószögből ábrázol egy-egy témát, ezáltal textusai nyitottak és alkalmassá válnak arra, hogy befogadják a versei által előhívott olvasói gondolatársításokat.

Maruzsné Sebó Katalin

Vers cím nélkül

Egy reneszánsz kör
négy égtáj felé
jelképként röpköd
a mindenségben az emberrel.
Magam is benne vagyok,
Magam is benne vagyok,
bár a törvényszerűségek
ólom-nehézkedéssel
bilincselték meg az álmaimat.

Haiku

A nyár piros mosolya
csüng a fa ágán.
Az ember leszedi most.

Vászon

(Plátno)

Valahol itt a közelben
szürkés hamvas árnyalatok
szunnyadnak a mesterek vásznán.

Kísérnek minket,
ha nem is tudjuk,
hogyan hol kaptak erre jogot.

Abban az elegáns gyengéd szürkéségben
csak véletlenül
találkoztunk egy reggelen.

Hátam mögött ezer hang üldögél,
piros kanál nyelvek,
dámák léptei a zsúfolt cukrászdában.

Köpenyben állok,
nézem a szürke hullámokat,
a zöldes visszfényt is észreveszem.

És pont akkor tűnik fel
és újra alámerül a vízbe,
akár a telihold,
egy megfestetlen vászon.

Abból a romboidból
át- meg átvillannak
a vászon szálai,
mint sötét telihold,
a szívünk égő vágyai.

Igaz, látunk a víznek legaljáig.

Vers cím nélkül

Csöndben hallgat a kert,
a hópehely-költészet csak a homlokot húsíti.
A lélek beleütközik az értelmetlenség négy falába.
Tehetetlen a fa, a kertész
elaludt.
A gennyes fekély egymásba növeszt bennünket.
Félek attól a naptól,
amikor felfedezem a kertész baltáját.

Szó nélkül is

Miközben elszunnyadtam az asztalra lehajtott fejjel,
a szomszédasszony eltört egy virágcserepet
Ő ültette át a virágokat, és nekem fájdukt meg a derekam.
A virágos kert átköltözött a folyosóra.
Mi szó nélkül is értjük egymást.

Róna

(Rovina)

A puszta és mély ég alatt,
kezek és a föld ajándékaival megterhelt,
szélesen megterített asztal,
láthatártól láthatárig elterült
ünnepi asztalterítő,
szemnek legelő, szívnek kötelék.
Pazar színekben vidáman játszad az a pillangókkal,
összel pedig kulcsra zárod csodáidat,
télen pihenőt tartasz és tavasszal újra megnyitod őket.
Eltűrsz mindnyájunkat, őzeket, héjakat,
verebeket, varjakat, rigókat, cinkéket,
rókákat, nyulakat, hörcsögöket,
pockokat, egereket, fácánokat,
és ezért mindnyájan dicsőítenek téged
szavak nélküli énekekkel.

Amikor átadod magad a szomorúságnak,
vonzó erőddel mélyebben magadhoz ölelsz.
És hűséggel simogatni fogsz minket,
mikor örök nyugalomra térünk.

Kormos Sándor fordításai

Pince (Pivnica)

Vannak napok, amikor elmerülsz magadban. Kitapogatsz a pinceajtót, félénken kinyitod és óvatos léptekkel haladsz lefelé a lépcsőn.

Sötét van. Remegő kézzel megsercinted a néma gyufát. Aztán egyszer csak a vaksi sötétségben csoda történik. Látsz. Idegen borral telt hordókat, melyeket gyengéden megérintesz. Nem mersz belekóstolni, félsz, hogy előbb megmámorítana a nedű, mint ahogy megízlelheted az igazit, a sajátodat. Tartasz annak fanyar ízétől, ezért sokáig bolyongsz, mintha nem tudnád, hol keresd. De egyszer el kell jönnie annak a pillanatnak. Megnedvesíted az ajkaidat és sietve lezárod a hordócskát. Kicsi, de a tiéd.

Magabiztosabban szökkensz fel a lépcsőn, becsapod magad után az ajtót.

Kitárod karjaid, mintha szárnyak lennének...

Nem repülsz el.

Vannak napok, amikor megadatik, hogy elmerülj a mélységben...

Ballada (Balada)

Különös hangokra ébredtem. Kiugrom az ágyból, az ablakhoz szaladok. Észrevétlenül elhúzom a függönyt és csalódottan visszafordulok, az utcán nincs egy árva lélek sem. Csak a szétáramló fény.

Alig fekszem le, amikor félálomban a fülemben fészkel magát ugyanaz a titokzatos hang. Hegyezem a fülem, hallgatózom, ezúttal már egészen tisztán hallom egy kasza suhogását.

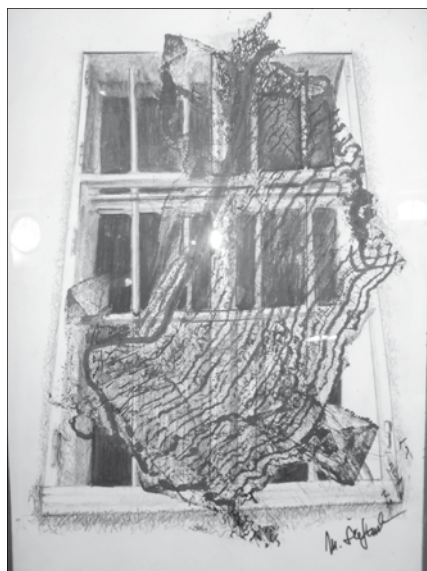
Az ablak alatt térdre omlott a pázsit, szertehullottak a fűszálak, zizegtek az élettől megfosztott zöld erek. Valaki kaszál az ablakom alatt, a házam előtt. Igen, a házam előtt, az előtt a ház előtt, amit a szüleim hagytak rám, ami az örökségem, tulajdonom. Feldúltan kiugrom az ágyból, az ablakhoz rohanok, hogy elkapjam a birtokomba és az álmomba betolakodót. Épp csak kinyitom az ablakot, a szobába beáramlik a csend és a fény. Megszégyenülten visszacsukom, visszabújok az ágyba. Alig hajtom le a fejem, a roló résein keresztül belopakodik a kasza szabályos suhogásának hangja. Csendesesen, egyenletesen suttogva szól, akár egy dal. Úgy, mint ahogy azt a nagyszüleimtől hallottam. A dolgokat nem szabad halogatni, sem elkapkodni. Nem eltérni a ritmustól. Az ember úgy adja át magát a munkának, mint az éneklésnek.

Egész éjjel róttam az ablak és az ágy közötti utat.

És mégsem sikerült nyakon csípnem a tolvajt.

A kaszáló holdfényt.

Maruzsné Sebó Katalin fordításai

Mária Stefanková grafikái: Felezett címer; Kinti sötétség